

Домакини и гостилничари, модерната фабрика за консерви „ЧЕРНО МОРЕ“

на С. Капитановъ & Н. Вълковъ — Варна

е приготвила въ разбавие всѣкакви видове консервирани зеленчуци, като **ВАМЯ, ГРАХЪ, ЗЕЛЕНЪ БОБЪ, ГЮВЕЧЪ, ПИПЕРКИ, САЛЦА** отъ **ДОМАТИ, ИМАМЪ БАЯЛДЖ** и др.

Също отлични компоти

отъ: зарзали, праскови, вишни, череши, сливи и др. плодове. Тази година консервите сѣ много сполучливо приготвени и на **най-низки цени.**

Дирете консервите отъ фабриката „ЧЕРНО МОРЕ“ въ всички бакалии и delicatесни магазини, а най голѣмия депозитъ е въ фабриката на улица Шоиска.

НЕЗАВИСИМЪ ВЕСТНИКЪ.

Редактори: В. Станчевъ и Из. Димиревъ

Абонаменты: За година—70 л.; за 6 м-ца 40 л.; чужбина—140 л. Объявления: на 1 стр.—3 лв. кв см.; на 2 стр.—2 лв. на кв. сантиметръ.

Брой 1 лв.

Предъ новита 1928 год.

Още една година премина въ предѣла на историята и ние сме предъ прага на новата 1928 високосна година.

Вредъ прието е да се даде отчетъ и направи прегледъ на извършеното презъ изтеклата година. Дипломати, общественици, мичи-стри и редъ други видни личности правятъ изявления при закръшване на старита и погрещане на новата година. Едни сѣ доволни отъ стореното и направеното — други го порицаватъ и обричатъ на забвение, но единтъ и другитъ за вършатъ сѣ хубави пожелания за новата година.

Презъ изтеклата 1927 година българския народъ не бѣ особено щастливъ, както избихъ презъ иднитъ отъ злополучно свършената голѣма война. Напротивъ, като че ли бушующата обща криза достигна своя върхъ презъ изтеклата година. Изобихъ казано вътрешното положение на страната не бѣ розово, както искатъ да го представятъ управляющитъ.

Вншното положение на страната също не бѣ много добро. Що се касае до съседитъ — нашитъ отношения не бѣха твърде отъ добритъ. Презъ изтеклата година нашитъ братия въ поробенитъ отъ съседи покрайнини, все тъй тежко пжикаса подъ черно робство, както и по рамо.

Подъ сръбско робство нашитъ сънародници дадоха още скжпни жертви и новата година посрещна границата отъ западъ затворена. Сръбскитъ затвори сѣ пжли съ българии.

Подъ ромжиско ил българина биде избиванъ, прогонванъ отъ бащино огнище, ограбванъ отъ колонисти цимчари, подъ закрилата на ромжиската власт. Българскитъ илмоти въ Добруджа стоатъ още секвестрирани.

Подъ гръцко робство положение то е още по тежко. Тамъ се поскна и на българскитъ гробища... а въ редъ висящи въпроси стоатъ все още неразрешени.

Съ Турция сме прилично по добре, но и отъ тамъ имаме прокудени братя, а преговоритъ за търговски договоръ сѣ въ точка на замръзването.

Общо взето и външното положение на България презъ изтеклата година не бѣ добро и официалнитъ декларации на правителственитъ хора не ще стоплатъ народното сърдце, защото народа въжда и разбира безсилнето на отговорната власт да се справи на четиритъ фронта.

Балансетъ на изтеклата година ни сочи неуравновесенъ бюджетъ; безжалостно разхищение на народ-

В. Станчевъ.

Българското Корабоплавателно Кооперативно Дружество „България“

Ето едно навременно начинание — плодъ на съпателни родолюбци, което трѣбва да се подеме отъ целна български народъ, да се развие, реализира и тачи като всенародно дѣло.

Географическото положение на България я поставя въ реди на така нареченитъ „морски държави“. Това качество определя и нейното положение сирѣмо мо скитъ водни пътища — тая гръмадни артерии за междусръбски съобщения, отъ които, до голѣма степенъ, зависи държавното, економическо и културно развитие на народитъ, а съблвателно и на България.

Бидо вярди това, че българския народъ доскоро сѣше подъ чуждо владичество което не позволяваше каквато и да е свобода и права за стопанския развити; било за това, че до освобождение то ни мореката граница на сегашна България не бѣ особено протажима, или защото и тази малка граница бѣ населена почти изключително отъ инородци, българскиятъ народъ остана далечъ отъ ония възвишени чувства на любовъ къмъ морето и мореплаването, които сѣ вкорелени дълбоко у повечето народи и отъ тамъ идеше доскоро незаинтересоваността у насъ, българитъ, къмъ необятнитъ красоти на морето и сабото схващане голѣмтѣ ползи и блага, които то крие у себе си.

Едва презъ 1920 год. група родолюбиви българии, които най-добре чувствуватъ любовта къмъ страшитъ, инакѣ, бездни на морскитъ води и които още по-добре знаятъ значението на Черноморския брѣгъ за бъдещото развитие на отравата ни, въ областта на културата, подигнаха гласъ, да се създаде любовъ и интересъ къмъ морското дѣло и образуваха въ Варна мощна организация пименуванъ „Български Народенъ Мор-

ната пара; многобройни задгранични командировки; корупция достигнала до висшъ предѣлъ; данци непоносими; мръска партизанщина, която трови обществения животъ; сектанство въ организациитъ на общественитъ сими.

Дано првидението ошастливи българския народъ съ ново управление презъ 1928 година, ти при нейното изграждане да не става нужда да си припомнимъ зминитъ на току шо изтеклата 1927 год.

Дано новата 1928 година сире народната душа и очии надеждитъ на многострадалния български народъ.

ски Сговоръ,* подъ Височайшето покровителство на Н. В. Царя. Съ едно твърде грижливо уреждано овоо списание „Морски Сговоръ“ (месечно издание) редактирано научно и компетентно. В. Н. М. С. заночна пропаганда за равняване любовъ къмъ морето и подкрепи тази си задача съ редица малти екокурзии (по черноморскитъ ни брѣгове и по дѣлечъ отъ тѣхъ) и други мероприятия.

Но следъ много, презъ 1926 г., пакъ въ Варна, се създаде професионална организация, „Сюзъ на Българскитъ Мораци“, също поставенъ подъ Високото покровителство на Негово Величество.

Но дейността на едната и другата организации не можеше да се огради само въ областта на идеализма. Трѣбваше реаленъ изразъ на този идеализъмъ. И ето че шепя родолюбци въ гр. Варна усвоиха и реализираха идеята да се създаде ново корабоплавателно дружество на кооперативни начала, именованно „България“. Дружеството се образува на 31 октомври 1926 год.

Цѣльта е: да поощрява и развива родното корабоплаване по море и Дунава; да отрони, доставя и пуска въ движение всички видове плавателни съдове, необходими за превозъ на пжници, екокурзанти и стоки; за търговия и риболовство. Капиталтъ на дружеството е неограниченъ. Всѣки може да бжде членъ на дружеството, като заплати и внесе поне единъ дѣлъ отъ 500 лева.

Основатели — членове на 31 октомври 1926 година, когато е станало учредителното събрание сѣ бже 10 души: Илия Петрушовъ, Василъ Вичевъ, Боянъ Станчевъ, Александъръ Таровъ, Антонъ Франга, Борисъ Бояджиевъ, Те мело Костовъ, Димитъръ Димитровъ, Василъ Каракостевъ и Христо Тонановъ, които сѣ съставили и първия управителенъ съветъ. Презъ течението на 1927 година броятъ на кооператоритъ е значително нарастналъ и дѣлния капиталъ е надминалъ 800,000 лева. Особено съчувствено е посрещнано реализиране задачитъ на дружеството крайбрежното население, което чувствува най-добре пуждата и значението на родно корабоплаване. Популярнитъ банки въ Варна, Русе, Свищовъ, Никополъ, Орѣхово, Ломъ, Видинъ, Василко и др сѣ прѣдели съ готовностъ вливането на членове да стана при тѣхъ и да събиратъ дѣлово безъ всѣкаква комисиона.

Дружеството си е поставило за първоначална задача скорошното набавяне на единъ параходъ, отъ който да открие своята навигационна морска служба, а въ последиствие да разпростре дейността си и на Дунава.

По случай годишнината отъ основването на дружеството бже свикано извънредно общо събрание, въ което се е констатирало, че свиканитъ кооператори и членове до сега даватъ вѣра и курижъ да се надѣваме, че дружеството ще преуспѣе по скоро отколкото можеше да се допусне.

Въ същото събрание основателитъ сѣ сложили мандата си, като членове отъ управителнитъ тѣла, за да дадатъ възможностъ да вляватъ нови хора, изхолящи невравни професии и съсловия и по този начинъ да се даде още по-голямъ тласкъ на дѣлото.

Въ това събрание се е констатирало единодушно и готовностъ за една по-голяма активностъ, за по-скорошното сдобиване съ първи парак дѣ.

Въ управителнитъ тѣла бже избрани следнитъ лица: Илия Петрушовъ — държавенъ адвокатъ, Кръстю Петковъ — търговецъ, Ивоженъ въ Велико Маджаровъ началникъ работницитъ въ Варненското пригонитѣ, Андрей Шотовъ — индустриалець, Филипъ Рафаиловъ — банкеръ, Кирилъ Тенчовъ — комисионеръ, Иванъ Кремаковъ — търговецъ екопорторъ, Аврамъ Тодоровъ — данъченъ началникъ, Жеко Желязовъ — адвокатъ и общественикъ и Леонъ Я. Майеръ — счетоводителъ.

Новиятъ съставъ на управителнитъ тѣла, състоящъ се отъ хора почетни, впушава пжлно дѣйствиелно съ почетни директоръ, г нѣ Х. Пашкуричъ даватъ гаранция за преуспѣване на това дружество.

Дѣлъ се налага на всички български граждани, безъ разлика на народностъ, да подкрепятъ българското корабоплаване въ лицето на Българското Корабоплавателно Кооперативно Дружество „България“, като се запечататъ масово за негови членове и го подкрепятъ морално и материално.

Новитъ управители на дружеството сѣ излезли отъ отѣленъ ипелъ-подписокъ, въ който подканитъ българскитъ граждани да запечататъ повече дѣлове и нека се надѣваме, че тѣ ще се отаоватъ на тѣхната покана, за да видпмъ въ най-скоро време българския флагъ развѣтъ на първия дружественъ корабъ.

Хвала на инициаторитъ за основане на това дружество, най-добри благопожелания на сегашнитъ ржконоштели и работели на неговото преуспѣване!

АДЕЛЪ — ПОДШИСКА

къмъ Популярнитѣ Банки, Кооперации, Синдикати, Кооперат. Централни, Съюзи на Кооперации, Клоноветѣ на Бълг. Народенъ Морски Сговоръ, и Съюза на Бълг. Моряци, всички служащи въ Морската и Рѣчна Полиц. Служби, търговци, производители, офицери, занаятчии, земледѣлци, чиновници, работници и всички бълг. граждани.

Провидението е ошастливило нашата родина съ морски брѣгъ и посредствомъ морето ние имаме възможность да се сношаваме непосредствено съ всички континенти и да отнасяме на всевътсвитѣ пазари произведенията на нашата плодородна земя и производствата на трудолюбивия производител, а следователно да получимъ най-задоволителни цѣни. Нашиятъ износъ и днесъ е въ зависимостъ отъ чуждитѣ параходни дружества, поради липса на достатъчно български параходи.

Нашето морско крайбрѣжие има много красиви и удобни за търговия селища, обаче намъ липсватъ кораби да организираме редовна крайбрѣжна служба, посредствомъ която да улеснимъ търговията и съобщенията по море, а заедно съ това да опознаемъ собствения си брѣгове. Днесъ Черноморското ни крайбрѣжие се обслужва само съ единъ параходъ и справедливо мѣстното население нарича **колонии** селищата: Ахтополъ, Василико, Кюприя, Месемврия, Гъозекенъ, Бѣла, където само веднѣжъ седмично пристига поща, поради липса на параходи.

Величавата рѣка Дунавъ, като плавателна артерия се използва почти отъ всички държави на централна и источна Европа. По нашето Дунавско крайбрѣжие ние спокойно и равнодушно гледаме всевъзможни чужди национални флагове, на параходи и други плавателни сѣдове, които събиратъ навла и пѣтнически такси отъ насъ . . . , защото нѣмаме български параходи и тамъ.

За да се тури по-скоро край на това положение и за да заемемъ подобающе мѣсто на морето и Дунава, ние трѣбва да се снабдимъ съ достатъчно параходи и други плавателни сѣдове. Живъ капиталъ — подготвени моряци, намъ не липсватъ, обаче сме бѣденъ народъ и ни липсватъ срѣдства за покупка на параходи.

Кооперацията е най-новата стопанска форма, която сгруппира и най-слабитѣ сили на народа, като създава отъ тѣхъ мощни стопански организации, които доставятъ сигурни материални и морални блага за участвуващитѣ, а по този начинъ и за общото преуспѣване на народа и Държавата.

Съединението прави силата — е девизътъ на България. Кооперацията днесъ мощно подема този девизъ, като прибавя подъ него и следния: **Единъ за всички и всички за единъ!**

Днесъ малкитѣ държави като: Дания, Белгия, Холандия, Финляндия се славятъ съ своето народно благосъстояние и стопански напредѣкъ, само благодарение на кооперацията, която е събрала и организирила до 90% отъ населението имъ. Презъ 1925 г. въ Италия се образува кооперативно параходно дружество, което сега разполага съ вѣколко параходи, отъ които два презокеански.

България не може да прави изключение; тя трѣбва да върви изъ сѣщия пѣтъ.

Покойния нашъ отличенъ економистъ и голѣмъ, съ общоевропейска известность, кооператоръ Кирилъ Поповъ каза:

„Бъдащето на България е въ кооперацията; само чрезъ нея нашата малка

долюбци туриха началото на новъ типъ кооперация у насъ —

Корабоплавателно Кооперативно Д-во „България“

което си поставя за цѣль: да поощрява и развива родното корабоплаване по море и Дунава, да строи, доставлява и пуска въ движение параходи необходими за превозъ на пжтници, екскурзанти и всѣкакви стоки; — за търговия и риболовство.

Схващайки необходимостта отъ създаване мощно Българско Корабоплаване на морето и Дунава, Варненскитѣ граждани, отъ различни професии и съсловия, подкрепиха новото Кооперативно Параходно Дружество и то се засилва ежедневно. Записанитѣ кооператори и дѣлове до сега ни даватъ вѣра и куражъ да се надѣваме, че ще видимъ осществени целитѣ, които сме си поставили много по-скоро, отколкото и най-голѣмата фантазия може да допустне.

Седалището на дружеството е въ гр. Варна, съ районъ на действие цѣла България; уставътъ е утвърденъ отъ Варненския Окръженъ Сждъ съ опредѣление № 3734 отъ 18 Ноемврий 1926год.

Капиталътъ е въ дѣлове и е неограниченъ. Дѣлътъ е отъ 500 лева. Всѣки членъ отговаря въ размѣръ на записанитѣ дѣлове. Членоветѣ биватъ единични и колективни (Кооперации, Търговски фирми, Дружества, Общини и пр.). Дружеството раздава 60% отъ чистата печалба като производственъ дивидентъ.

Български граждани, Нашето начинание трѣбва да бжде подкрепено отъ всички въ страната. Ние канимъ всички съзнателни родолюбци да се запишатъ за членове на

Българското Корабоплавателно Кооперативно Дружество „БЪЛГАРИЯ“

като взематъ колкото може повече дѣлове, за да можемъ въ най-скоро врѣме да реализираме поставената си цѣль и доставимъ първия параходъ, който ще ни доведе втори и т. н.

Открита е подписка за записване на членове при всички Популярни Банки въ България и направо въ дружеството съ писмо. — Въ Варна записванията ставатъ въ канцеларията на дружеството, здание Сите № 4 и въ Варненската Популярна Банка. — Въ Бургасъ — въ кантората на Ив. Кремъковъ & М. Матеевъ.

Записванията ставатъ и отъ коопетативни дѣатели, упълномощени специално за целта.

Изплащане записанитѣ дѣлове може да става и по части не по малки отъ 200 лева.

Уверени, че Вие сте проникнати отъ високото съзнание за голѣмата роль, която предстои на България да играе на морето и Дунава и цѣните нашитѣ усилия да изградимъ още едно кооперативно дѣло отъ такова сжщество за цѣлото производство и търговския животъ на страната ни, ние завършваме:

Напредъ къмъ Кооперацията за създаване мощно родно Корабоплаване!

Управителенъ съвѣтъ:

Почетенъ Директоръ :; **Х. ПАЙКУРИЧЪ**

Председателъ: ИЛИЯ ПЕТРУШЕВЪ — Варненски Държавенъ адвокатъ
Подпредседателъ: КРЪСТЮ ПЕТКОВЪ — търговецъ, Председателъ на Варненската Стокова Бурса

Секретаръ: Инженеръ ВЕЛИКО МАДЖАРОВЪ — Началникъ на Пристанищнитѣ работилници

Провѣрителенъ съвѣтъ:

Председателъ: АВРАМЪ ТОДОРОВЪ — Варненски Окр. Данъченъ Началникъ

Секретаръ: ЖЕКО ЖЕЛЯБОВЪ — адвокатъ, общественикъ

Членъ: ЛЕОНЪ МАИЕРЪ — счетоводителъ стъкларната фабрика

Членове: **АНДРЕЙ ШОТОВЪ** — индустриалець-мелничаръ
ИВАНЪ КРЕМЪКОВЪ — търговецъ и делегатъ на Бургаската Търгов. Индустр. Камара въ Стоковата Бурса
КИРИЛЪ ТЕНЧОВЪ — търговецъ, подпредседателъ на Стоковата Бурса
ФИЛИПЪ РАФАЙЛОВЪ — директоръ на Банка „Плугъ“ въ Провадия.

Б. Доброполски.

НАШИ ПРАВИ.

Характерна народна черта, като че ли е станало у нас да не тачим държавното. Разхищението на народната пара, като че ли е възведено в система.

Този път думата ни е за файтонитъ и грабрилетитъ на нѣкои учреждения.

Съществуването имъ е оправдателно отъ гледище интереса на службата, но когато тѣ се използватъ за лични нужди или разходки на семейства на шефоветъ — това ще наречеме ние разхищителство на народната пара.

Въ нѣкои малки учреждения това е отишло до престъпностъ.

При наличността на габриолетъ, единъ началникъ на малко държавно учреждение си е поръчалъ разкошенъ файтонъ, за който нещастната държавна хазна е трѣбвало да заплати скромната сума 36000 лева, при наличността на само 5000 лева отпуснати по съответния параграфъ на бюджета!

Ще се запита читателя, какъ е възможно това? Отъ гдето ще се взематъ останалитъ 31,000 лева за доизплащане на файтона?

— Много просто, ще се нагодятъ нѣколко фалшиви документи по другитъ параграфи, ще ги подпише майстора на файтона и началника ще има разкошенъ файтонъ съ гумени колела, за да го вози „по служебни“ отъ домъ му до учреждениято и обратно, а по нѣкои и семейството му на разходка...

И само това ли е? — Държавното съкровище ще издържа специаленъ файгонджия и специални коне, специално за файгона на началника!

И на кой началникъ мислите? — На угоения, който работи само три часа въ денонощие-

то на държавата, а останалото време употребява за изкарване нѣщо извънъ заплатата, или да кове интриги...

И този типиченъ сжлперникъ, който разхищава тѣй немилосливо държавната пара, за свое лично удоволствие, не дава 1 левъ за вестникъ, а е наредилъ куриера на учреждениято, като получи пощата, да отнесе въ домъ му броя отъ утринния ежедневникъ, който редакцията отпуска безплатно на учредението!

Тѣзи български нрави ще ни доведатъ до просешка тояга...

Fra-diavolo

Майстори.

Истинскиятъ изворъ на всѣко творчество е, безспорно, народното умотворение въ неговата пълна разновидностъ. И, всъщностъ, всички поети, писатели и драматурзи, които сж имали за изходно начало на творчеството си тази максима, всички сж отивали къмъ възходъ.

Най хубавитъ си хайдушки пѣсни Яворовъ написалъ на канавата на популярнитъ народни морсии; П. Ю. Тодоровъ достигна върха на своето творчество въ областта на своитъ ивилини, само по гледаната и изящна фигура на народната музика; Вагнеръ създаде великитъ си опери върху красивитъ варианти на богатата народна нѣмска пѣсенъ; а Листъ удиви музикалния святъ съ финеза на своитъ рапсодии, само чрезъ посредството на богата съ красота и сантименталностъ пѣсенъ на унгарския циганинъ.

Неуспорима личина е, че колкото водитъ на планинския изворъ отиватъ къмъ устието, толкова и тѣ по мѣтни ставатъ; нищо не остава въ момента на вливането имъ отъ кристалната имъ чистота и дивна пѣсенъ.

Въ „Майстори“ Рачо Стояновъ върно и сполучливо се е добралъ до това начало и за това ни създаде едно хубаво драматично произведение. Отъ простата фабула на любовта на Живко къмъ Милкана и накарването съпружества, заплетено съ майсторското чувство на Найденъ, той създаде драматични конфликти, които ни държатъ въ изпрегнато състояние до свършване на пиесата.

Любовта е начало и края на всичко. Тя е истински импулсъ на мжжа къмъ творчество. Умре ли тя, умира всичко. Позната истина е, че всѣки творецъ живѣе съ ликтъ на своитъ творчески образи. Въ едно драматично произведение, следователно, като се изнася на сцената, трѣбва да пресъздаде тия лица, които сж съществуваели въ душата и съзнанието на автора въ момента на неговия творчески избликъ, иначе, то рискува да пропадне и се прекърне въ пародия отъ образи и чувства.

Тукъ, именно, е и запачата на режисьора и артиста, като се възпламенятъ отъ творческия екстазъ на автора, върно да отразятъ на сцената прикрититъ образи на душевния му мръ, като по този начинъ, чрезъ силата и способността си го пренасятъ на публиката.

Величието на голѣмитъ артисти е лежало винаги въ способността имъ да свържатъ публиката съ автора и да я свържатъ съ неговия творчески пламък и миръ. И по просити инструменти могатъ да издачатъ свучетъ и чистъ акордъ, щомъ се намери майстора да го искара. Въплътостъ е рече въ способността, а не въ финността и въ изщността на инструмента, безъ да се оспорва, разбира се, значението и на последнитъ.

Имахъ случая на видя „Майстори“ на Варн. сцена Безъ да се впусхамъ въ подробен критика, ще от-

белена че съ малки дефекти, тая пиеса се изнесе сравнително добре. Не може да се откаже, че на нашата сцена изпъкватъ добри артистични сили, които подъ режисьорство на г-нъ Янева сж на пътъ да постигнатъ онова, което би задоволило и по изтънчения вкусъ. Нѣкои артисти, особено Ан Тодоровъ, въ своитъ скромностъ сж отишли доста далечъ. Трѣбва да се напусне скромността въ артистично отношение, за да изпъкватъ добритъ сили.

СЪБИТИЯ ОТЪ МИНАЛИЯ МЕСЕЦЪ.

Отговорътъ на тронното слово е билъ поднесенъ на Н. В. Ц. на 17 м. м., съ подобающа за случая тържественостъ.

Една голѣма комисия състояща се отъ: бюрото на камарата, комисията по изготвянето на отговора и по единъ представителъ отъ окръгъ сж се събрали въ двореца въ 6 ч. сл. пл., кдето Н. В. е изслушалъ отговора на тронното слово, отговорилъ е съ подобающе за случая думи и следъ това любезно и продължително е разговарялъ съ всички депутати, които сж биле отъ различнитъ партии.

Н. В. Ц. е подчерталъ предъ всички, че не раздробностъ, не взаимна борба, а сплотеностъ и разбирателствъ сж погребни на страната.

Архидяконъ тѣ съборъ на всички митрополити въ страната, заседава въ София и взема реди решения отъ църковенъ характеръ, между които е прегледаль екзархийския уставъ и устройство на духовнитъ жилища.

Учредяването на Българския Икономически Бюро е свършенъ фактъ. Специалниятъ за целта законъ е вотиранъ отъ Народното Събрание и ризициониранъ отъ Н. В. Царя. Тази банка е отъ икономическо значение за страната и трудно е да се предрече какви добрини ще ни донесе.

Добринъ Василевъ.

ЗЕМЯ.

Щомъ се изкачихме надъ превала, предъ насъ, въ дола, се разгърди цѣлото село, легнало като огромно животно, дишашо мжжа, примесена съ лѣхъ отъ примляскано сѣно.

Рътлини безъ остри очертания и нѣколко хълма ограждаха малкото поле около селото. Черни угари, нагнати на дълги, безкрайни пояси, прехвърляха височинитъ като огромно расо на свещеникъ. Очитъ неволно се плъзгаха отъ брезда на брезда, отъ синуръ на синуръ. Черната мазна почва, изпълнена съ тлъстинитъ на божията благодатъ поглъщаше и задържаше погледитъ. Масленитъ буци, нахвърляни като огромни шарила отъ четката на великъ художникъ, приковаваха очитъ властно.

При входа на селото колата затупка върху каменния пѣтъ. Млада жена съ бръчки отъ дълги и тежки години на л. ендеевременно страдание] задеше вода отъ ведрото на кладенецъ съ грамаденъ пѣрът, прикованъ на везна.

Тя погледна, премери съ очи градскитъ ни лица и когато колата зави въ тѣсната уличка, отново съ примирение продължи своята работа.

Почернели, съ тъмно обгорели лица децурлига налетѣха на пътя като роска върбци, изкокнули нѣде изъ нѣкой дворъ и заопулиха бистри очи.

Колата прошумя изъ селото и спря предъ къщата, гдето стопанитъ ни очакваха отъ дълго съ радостъ.

Сѣднѣхме, почерпихме се съ първата чашка сливовица за добре дошли. Почнаха се безкрайнитъ запитавания за родъ и потомство.

Предъ насъ изкокну единъ новъ миръ, обхвана ни изведнажъ и ни притегли въ своитъ скрити и непознати кътища, за да го видимъ и и разберемъ.

Другия святъ, който бѣхме оставили въ града, бѣ изчезналъ, като че ли никога не е билъ.

— Пий, каза вуйчо Ангелъ. Ракията подкрепя силитъ.

Пиха всички съ наздравии и бла-

гопожелания.

— Въ тая къща продължи той, какви ли не веселби сж ставали; веселили сме се щомъ можехме. Не остава на човѣко друго на тая земя освенъ да се весели за да не мисли за лошото. Да пѣй, да играе, защото всичко останало е мжжа.

Вънъ вечерния здрачъ хвърляше първитъ нежни нишки на своята огромна мрежа. Огланецъ приближаваше звъна на клопотарче.

Разговора мина на зигзаци презъ много теми, ту пропитъ съ влодушеление, ту изпълненъ съ живъ по миналото. Когато настроението се повиши значително, Юрданъ извика:

— Попѣйте ни пѣсни отъ тукашния край.

Зпя младия Пеню. Гласъ силенъ, бушущъ, необработенъ още, но искренъ и неподправенъ съ никакви искусствени извѣтки. Съ замаха на самобитенъ артистъ младежа се провикна:

„Гласила се малка мома, Маджа мома Иринка“

Нѣколко души пригласява на пѣсенята за младостъ и любовъ.

Понскаха втора пѣсенъ

Пеню се изфрла, излъчи гърди дигна глава и съ всички гърди запя:

„Турци сж мислели Ебни рѣтъ...“

Звуковетъ извѣха въ страшенъ напѣнъ. Откачаха по стеницѣ, блъскаха се еднакъ въ другъ, овиха се около всички стѣни и изхръзнаха буйно напѣнъ въ ноцта, като позиция на скрита, сподявана мжжа. Затаяния духъ на слушателитъ ги ловеше съ трепетъ. Възторга на младия пѣвецъ се смеси съ живата картина на далечното робство. Презъ тъмния зебъ на прозорца нахлуваше дългата редица отъ страшни години.

Пѣтъ, десетъ, двадесетъ минути продължи пѣсенята и никои не по смя да пригласа.

Лицата на всички бѣха застинали въ благоговение предъ жертвитъ на робството, за тѣхъ разправяше пѣсенята, тѣхнитъ очи гледахъ презъ прозорца.

Когато свърши Пеню, дълго млчание изпълни стаята.

Вуйчо Ангелъ заговори прѣвъ:

— Нали ви казахъ, много сме се веселили, но и много плакали. Чух-

те какво казва пѣсенята. Тя къща е вжждала и веселби и крѣвъ, много крѣвъ. Ей тукъ на пруста е за клана баба Тяна.

Глѣткитъ на сливовицата преминаха изтежко презъ гърлата ни.

„Презъ петдесетъ и девято лѣто турцитъ нападнали отъ къмъ Сейменъ. Отъ селото всички избѣгали въ гората при Длъгня — нея сега я нѣма — но тогава била голѣма и гъста, скривала цѣля съвѣтъ. Останали само старцитъ, останала и баба Тяна — 92 годишная била тя. Не могла да се движи. Тате мислил, че никои нѣма да я закачи, та я оставилъ, не я взелъ съ себе си.“

Турцитъ дошли, изгорили хамбаря, ограбили всичко и започнали да мжчатъ баба Тяна, да каже гдето има скрито гърне съ жълтици. Понеже, тя наистина не знаела, мжчили я, изтръгнали езика ѝ и я заклали. Набучили главата ѝ на она върба-лакъ отсрещя и тя увиснала на бѣлитъ коси. Люляла се отъ вѣтъра и крѣвъ капело отъ нея. Когато нашитъ се върнали, откчили ня погребени заедно съ тѣлото по християнски. И много други стари заклали турцитъ тогава, дѣ кого завърнатъ.“

Вечерта дълго не можахъ да заспя. Предъ менъ се премягаше всичко онова; но бѣхъ чулъ да се разказва. Улиснатата глава на нещастната ми прѣбаба изпълняше ноцта — като страшенъ призракъ. Станахъ, наметнахъ се и оидехъ на прозорца. Небето бѣ тъмно за леминаво съ звезди, наиспани по него като майски бѣли цвѣтъ. По земята, обляна отъ лунната светлина, се бѣха разпротряли дълги тънки сѣчки на ноцнитъ бдители — дърветата. Тѣхната мрѣжа бѣше хвърлена на широко въ двора. А между нея се движиха виденията на съзани очи. На риди угаритъ още по черна мислени се вплѣтаваха въ хоризонта. Трепетъ отъ дишането на нѣкакъвъ огромнъ биволъ косеше тамъ.

Погледа се заплѣгаше въ върба-лака — сжидо како презъ петдесетъ и девято лѣто — рошавъ и разчеканъ, влаженъ и стѣнящъ. А въ листата човѣшка глава.

На другия денъ ходихме на извора.

— Това е Хисаря, започна пакъ вуйчо. Тукъ е убитъ чичовъ попъвъ Матей. Застрѣляли го за нищо, защото е билъ българинъ.

При извора починахме доста. На връщане поехме пътя за селото отвѣдъ, презъ Висока-поляна.

Когато се изкачихме на билото забелезахъ:

Това тукъ мѣсто прилича на безкрѣстно гробище.

Олитъ на вуйчо питаха:

— Да разправямъ ли пакъ?

Кимнахме съ глава.

— И тукъ сж кляли българинъ презъ седемдесетъ и шесто лѣто.

Млѣкнахме. Стѣпнитъ туптахъ по пътеката като тежки удари на връщащи се отъ погребение. Занасли заеме къмъ селото.

Площадъ предъ църквата бѣ изпълненъ съ моми и момци. Играше се хоро. Такова хоро сж играли майкитъ и бацитъ, дѣдовитъ и бабитъ, прадѣдовитъ и прабабитъ ни отъ вѣкове.

Гайдата грабеше съ своя пискливъ гл съ и огни сяше недалечъ въ миналото. То нахлуваше изъ невиденица и мрежеше погледа.

Отзадъ високата тополя гледаше очи. Очитъ на всички заклани отъ турцитъ. Нещо се промѣна презъ гайдари и се спре въ средата задъ гайдари. Главата на деведесетъ и две годишната баба Тяна.

А гайдата се издуваше въ хоро вода на сподявана болка, нейния гласъ минаваше презъ крѣваки глѣтки.

На третия денъ напуснахме селото. Връщахме се. Колата пакъ удряше съ звѣнъ отъ жѣлѣзни ятове по каменния пѣтъ. Гледахъ отъ прѣде си и не можахъ да се откъна отъ виденията на последнитъ два дни. Локви крѣвъ се появяваха изъ нивитъ обгаляха хълмоветъ червенѣха по далечнитъ висини. Очи на заклани и избити гледахъ отъ всѣкъде.

Погледахъ небето и въздъхнахъ. Задъ насъ, отъ двете страни на пътя се носеше вихрушка. А въ тѣя в хрушка викаше ясяю, рѣзко като гласъ на телаяннъ, страшната мжжа на нашата земя, която никога не ще прежали своитъ деца, своитъ жертви.